

Максим Кириленко,

доктор філософії з публічного управління
та адміністрування, аспірант Українського
державного університету імені Михайла
Драгоманова.

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2518-9375>

НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ МІСЬКИХ РАД У СФЕРІ ГОСПОДАРСЬКИХ ВІДНОСИН

У статті здійснено систематизацію та визначення характеристик напрямів збільшення повноважень міських рад у сфері господарських відносин на рівні різних правових систем. Представлена робота виконана на основі аналізу нормативно-правової бази та аналітичних матеріалів. Також було використано порівняльний аналіз, з допомогою якого було зіставлено позиції авторів щодо дослідженого питання.

Встановлено, що на нинішньому етапі на рівні правових систем представлено низку напрямів збільшення повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у сфері господарських відносин. Вказані трансформації обумовлені потребою покращення діяльності зазначених суб'єктів в розрізі реалізації повноважень, реалізація яких сприяє підтримці розвитку територіальних громад у господарській сфері. Серед основних напрямів збільшення повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у сфері господарських відносин, передбачених законодавством України, можемо виділити: збільшення повноважень у площині фінансового забезпечення відновлення та підтримання інфраструктури територій в умовах воєнного часу; підтримка внутрішньо переміщених підприємств (релокованого бізнесу) в контексті їх розміщення в рамках територій, відновлення виробництва та збереження трудових ресурсів. На рівні законодавства Польщі найважливішим напрямом у зазначеній сфері, є: підвищення фінансового забезпечення місцевих бюджетів для покращення управління інфраструктурою територій (в тому числі у господарській сфері). В розрізі реформування законодавства Чехії передбачено, зокрема: повноваження міжмуниципальної співпраці щодо оптимізації реалізації завдань за основними сферами діяльності (в тому числі у господарській), яке може реалізуватись завдяки інституційним трансформаціям, пов'язаним із збільшенням повноважень асоціації муніципалітетів.

Зазначено, що проблема розширення та фінансового забезпечення реалізації повноважень міських рад у сфері господарських відносин є актуальною для правових систем України, Польщі та Чехії. Зазначене обумовлено потребою реалізації нових та непрогнозованих завдань (у випадку України), які як закріплені, так і не встановлені напрямом в положеннях законодавства.

Ключові слова: релокація, органи місцевого самоврядування, міські ради, зміни, повіти, повноваження, господарські відносини, муніципалітети.

Kyrylenko M.

Directions for increasing the powers of city councils in the sphere of economic relations

Relevance of the study. The powers of city councils in the field of economic relations allow them to more effectively and promptly resolve urgent issues that arise in the specified area.

Legislative transformations within the specified area determine the state of decentralization of a country in the specified area. The study of the legal principles of the development of legal regulation of strengthening the powers of city councils in the economic sphere at the level of different legal systems will make it possible to establish the features and advantages of the specified issue.

The purpose of the study is to systematize and present the characteristics of the directions of increasing the powers of city councils in the field of economic relations at the level of different legal systems.

Research methodology. The presented work was carried out using a survey analysis of the regulatory and legal framework and analytical materials. A comparative analysis was also used, with the help of which the positions of the authors on this issue were compared.

Research results. It was established that at the current stage, at the level of legal systems, a number of directions for increasing the powers of local government bodies (including city councils) in the field of economic relations are presented. These transformations are due to the need to improve the activities of the specified entities in terms of the implementation of powers, the implementation of which contributes to supporting the development of territorial

communities in the economic sphere. Among the main areas of increasing the powers of local governments (including city councils) in the field of economic relations, provided for by the legislation of Ukraine, we can highlight: increasing powers in the area of financial support for the restoration and maintenance of the infrastructure of territories in wartime conditions; supporting internally displaced enterprises (relocated businesses) in the context of their placement within the territories, restoring production and preserving labor resources. At the level of Polish legislation, the most important area in the specified area is: increasing the financial support of local budgets to improve the management of the infrastructure of territories (including in the economic sphere). In the context of reforming the legislation of the Czech Republic, it is provided, in particular: the authority of intermunicipal cooperation to optimize the implementation of tasks in the main areas of activity (including economic), which can be implemented through institutional transformations associated with increasing the powers of the association of municipalities.

Keywords: relocation, local governments, city councils, communes, counties, powers, economic relations, municipalities.

Постановка проблеми. Децентралізація є фактором безперервного розвитку територій, основних сфер економіки та інфраструктур в умовах зовнішніх викликів та загроз. Її розвиток та правове забезпечення дає змогу країнам, регіонам та територіям протистояти бар'єрам та ризикам у різних сферах, що є більш складним в державах, де пріоритетною є централізоване управління. Цей процес передбачає передавання певного або широкого спектра повноважень від органів державної влади органам місцевого самоврядування (в тому числі міським радам), що доповнює чинні виключні повноваження останніх. Повноваження міських рад у сфері господарських відносин дають їм змогу більш ефективно та оперативно вирішувати актуальні питання, що виникають за вказаним напрямом. Законодавчі трансформації в рамках вказаного напрямку визначають стан децентралізації тієї або іншої країни у зазначеній сфері. Вивчення правових засад розвитку правового регулювання посилення повноважень міських рад у господарській сфері на рівні різних правових систем дасть змогу встановити особливості та переваги за вказаною проблематикою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання збільшення повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) вивчається як вітчизняними, так і зарубіжними науковцями та дослідниками. Є наукові роботи, в яких висвітлено особливості, проблеми та напрями удосконалення фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування (міських рад), яке реалізується за рахунок оптимізації законодавства в контексті впровадження децентралізації (дослідження Л. Гладченко та А. Славкової [2], К. Блішук [1], І. Долженко та О. Негода [5], К. Костик-Секерської [13], Е. Малинської-Місяг [14]). Можемо відмітити дослідження П. Петрекової [15], в якому розкрито реформи щодо інституціонального забезпечення взаємодії муніципалітетів Чехії, за рахунок яких здійснюється оптимізація реалізації господарських відносин органів місцевого самоврядування.

Хоча на даному етапі є достатній масив досліджень питань розвитку повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у сфері господарських відносин, актуальним виступає визначення особливостей у вказаній сфері на рівні різних правових систем.

Мета статті – систематизувати та представити характеристики напрямів збільшення повноважень міських рад у сфері господарських відносин на рівні різних правових систем. Для реалізації вказаної мети визначено низку завдань, зокрема: визначення країн, у яких здійснено законодавчі реформи у сфері децентралізації, що пов'язані із збільшенням повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у сфері господарських відносин; характеристика законодавчих трансформацій за вказаним напрямом.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення ключових особливостей розширення повноважень міських рад у сфері господарських відносин необхідне для встановлення переваг правових систем і виявлення їх позитивного досвіду у зазначеній сфері.

Сформулюємо основні напрями збільшення повноважень міських рад у сфері господарських відносин, які на сучасному етапі представлені на рівні законодавства України.

Першим напрямом є збільшення повноважень у площині фінансового забезпечення відновлення та підтримання інфраструктури територій в умовах воєнного часу.

Завдяки ініціативам Асоціації міст України в 2022 році було ухвалено зміни до розподілу доходів від податків. А саме, Законом України від 02.12.2021 р. № 1928-ІХ було встановлено ставку зарахування податку з доходів фізичних осіб (ПДФО) до бюджетів органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у розмірі 64 % [6]. До цього періоду цей показник був встановлено на рівні 60 %, і зазначене передбачалось на рівні закону про державний бюджет. Варто зазначити, що незважаючи на спроби скоро-

тити вказану частку надходжень, вона було збережена і у Законі України від 03.12.2021 р. № 4695-IX, який було визначено державний бюджет на 2026 рік [7]. Це один із важливих бюджетоутворюючих податків, які забезпечують дохідну частину бюджету органів місцевого самоврядування [4]. Зміна нормативно-правового регулювання збільшення частки зарахування ПДФО до бюджетів органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) була обумовлена потребою підтримки з боку останніх внутрішньо переміщених осіб та покращення управління та відновлення інфраструктури (один із аспектів господарської діяльності вказаних суб'єктів).

Збільшення повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у площині фінансового забезпечення відновлення та підтримання інфраструктури територій в умовах воєнного часу передбачено Постановою Кабінету міністрів України від 19.03.2022 р. № 473 [8] щодо обов'язкового залучення органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) до реалізації невідкладних заходів відносно усунення наслідків воєнної агресії РФ, пов'язаних із пошкодженням споруд та будівель. Повноваження зазначених органів встановлено на рівні вказаного підзаконного акту, їх фінансування здійснюється за рахунок місцевих бюджетів. Вказані повноваження на загальному рівні (без вказівки на те, що це повноваження органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) в умовах воєнного часу)) було передбачені положеннями п. 3, 6, 14, 15 ч. 1 ст. 36.1 Закону України від 27.05.1997 р. № 280/97-ВР [9]. При цьому, розширення даних повноважень з огляду на вплив воєнного часу потребує використання додаткових фінансових ресурсів, залучення яких не передбачено чинним законодавством країни.

Дослідники відмічають потребу законодавчого закріплення всіх повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) в контексті врахування в державному бюджеті ресурсів (фондів) для фінансування відновлення будівель та споруд територіальних громад, зруйнованих або пошкоджених внаслідок російської агресії проти України в період воєнного часу [1; 5]. Вказане необхідно для зняття навантаження на місцеві бюджети, в тому числі вказане стосується окремих регіонів, які віднесено до складу тих, до яких передбачено релокацію бізнесу, підприємств та організації некомерційного сектору в Україні.

Другим напрямом розвитку повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) є підтримка внутрішньо переміщених підприємств (релокованого бізнесу) в контексті їх розміщення в рамках територій, відновлення виробництв та збереження трудових ресурсів. Чинне законодавство України з 2022 і до початку 2026 рр. стосовно підтримки таких підприємств представило:

– два нормативно-правових актів, пов'язаних із забезпеченням перевезення потужностей вказаних суб'єктів;

– Програму релокації бізнесу;

– внесення змін до нормативно-правових актів у сфері оренди майна (в тому числі комунального). Зокрема, п. 15 Закону України № 157-IX від 03.10.2019 р. встановлено можливість надання в оренду комунального майна підприємствам, організаціям та особам (депутатам) без здійснення аукціонів, при цьому останні не відносяться до складу суб'єктів, економічна діяльність яких дає можливість підвищення надходжень місцевих бюджетів [10]. Тобто, на рівні вказаного закону передбачається можливість надання пільгових умов оренди (без участі у аукціоні) для суб'єктів невиробничого сектору. Але фактично органи місцевого самоврядування (в тому числі міські ради) більшості регіонів, які приймають релокований бізнес здійснюють широкий спектр повноважень у сфері розміщення, підтримки, організації підприємств зазначеного сектору. Зазначене є важливим для територіальних громад, які їх приймають з точки зору податкових надходжень та можливості створення нових робочих місць. Хоча, вказане важливо і для держави, вказаних підприємств і персоналу, який часто переміщається разом із роботодавцями;

– Постанову Кабінету міністрів України від 27.05.2022 р. № 634 [11] стосовно особливостей оренди комунального та державного майна під час воєнного періоду. Постанова Кабінету міністрів України від 27.05.2022 р. № 634 [11] визначає необхідність скасування орендної плати для осіб (юридичних та фізичних), які проходять військову службу в умовах воєнного часу. В даному випадку органи місцевого самоврядування (в тому числі міські ради) можуть реалізувати господарські відносини у сфері управління майном в контексті надання пільг окремим особам. Для здійснення вищезазначених нових повноважень (визначених та тих, які реалізуються стосовно інших категорій підприємств в рамках територіальних програм розвитку) використовуються фінанси місцевих бюджетів.

Визначимо ключові напрями збільшення повноважень органів місцевого самоврядування у сфері господарських відносин, встановлені в рамках реформ правової системи Польщі.

Важливим напрямом збільшення повноважень вказаних органів є підвищення фінансового забезпечення місцевих бюджетів для покращення управління інфраструктурою територій (в тому числі у господарській сфері).

01.10.2024 р. було внесено зміни до Закону від 1 жовтня 2024 року «Про доходи місцевих органів влади». Згідно із внесеними поправками передбачалось запровадження нового методу розрахунку доходів місцевих органів влади від податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та податку на прибуток підприємств. Згідно з новим Законом про доходи місцевих органів влади, доходи місцевих органів влади більше не залежатимуть від змін у податковій системі, а будуть залежати від доходів мешканців. Завдяки цьому очікується, що місцеві органи влади отримають майже на 25 мільярдів злотих більше доходів протягом першого року (тобто, в 2025 році). Вказані податки розраховуватимуться як відсоток від доходу платників податків, які розміщені в рамках територіальних громад, а не, як це було досі, як відсоток від належного податку, тобто після вирахування податкових пільг та звільнень. Крім того, місцеві органи влади братимуть участь у ПДФО, що стягується одноразово із зареєстрованих доходів.

Згідно із змінами до Закону про доходи місцевих органів влади передбачено, що розмір частки ПДФО становитиме [12]:

- для гмін – 7%,
- для міст з правами повітів – 8,6 %
- для повітів – 2 ;
- для воєводств – 0,35.

У випадку податку на прибуток підприємств, частки його зарахування до місцевих бюджетів складатимуть [12]:

- для гмін – 1,6%;
- для міст з правами повітів – 2,2%;
- для повітів – 1,7 %;
- для воєводств – 2,3 .

Найважливішими пріоритетами зазначеної реформи фінансів місцевого самоврядування є:

– зміцнення та стабілізація фінансів місцевих органів влади шляхом збільшення їхніх власних доходів. Зокрема, кожному місцевому органу влади буде гарантовано вищі доходи від вказаних податків, ніж до реформування законодавства у зазначеній сфері, тобто не менше 4%, але не більше 10% доходів [12];

– зменшення впливу податкових змін на податкові надходження місцевих органів влади. Дохід платників податків буде основою для розрахунку доходів місцевих органів влади з їхньої частки податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та податку на прибуток підприємств. Доходи місцевих органів влади залежатимуть не від змін у податковій системі, а від доходів мешканців. База для розрахунку доходів місцевих органів влади від їхньої частки в податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток підприємств включатиме дохід від податку на фіксовану ставку з зареєстрованих доходів;

– розрахунок фінансових потреб місцевих органів влади (таких як компенсаційні потреби на господарську діяльність у сфері інфраструктури, освітні потреби, потреби розвитку, екологічні потреби та додаткові потреби (в тому числі у сфері захисту прав та інтересів осіб території у сфері господарських відносин)) замість поточної частини загальної субсидії. Закон передбачає методи розрахунку цих потреб. Якщо надходження від частки певного місцевого органу влади у податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) та податку на прибуток підприємств виявляться недостатніми для покриття розрахованих фінансових потреб, місцевий орган влади отримає загальну субсидію з державного бюджету;

- виділення міст з правами повітів як окремої категорії одиниць місцевого самоврядування.

Встановлено, що Закон про доходи місцевих органів влади також гарантує [12]:

– збільшення загального резерву субсидій для місцевих органів влади на 700 мільйонів злотих. Цей резерв може бути використаний для задоволення потреб місцевих органів влади щодо соціального забезпечення та опіки;

– індексацію так званої «додаткової суми» для місцевих органів влади. Відповідний механізм індексації розроблено на рівні законодавців у співпраці з місцевими органами влади;

– перегляд функціонування реформи фінансів місцевого самоврядування у 2026 році на основі досвіду 2025 року;

– продовження дії нині пом'якшених фіскальних правил для місцевих органів влади, викладених у статтях 242 та 243 Закону про державні фінанси, до кінця 2029 року. Вказане сприятиме зменшенню

організаційного навантаження на органи місцевого самоврядування у здійсненні фіскальної діяльності як елементу повноважень у сфері господарських відносин;

– створення спеціальної групи (складатиметься з представників місцевих органів влади та Міністерства внутрішніх справ та адміністрації), яка буде здійснювати перегляд поставлених завдань та їх стандартизації.

Сформулюємо основні напрями розвитку повноважень органів місцевого самоврядування у сфері господарських відносин, встановлені в розрізі реформ правової системи Чехії.

У даному контексті можна виділити повноваження міжмуниципальної співпраці щодо оптимізації реалізації завдань за основними сферами діяльності (в тому числі у господарській), яке може реалізуватись завдяки інституційним трансформаціям, пов'язаним із збільшенням повноважень асоціації муніципалітетів.

13 лютого 2025 року Палатою депутатів Чехії було ухвалено в першому читанні поправку до Закону про муніципалітети. Метою поправки є, серед іншого, розширення повноважень асоціації муніципалітетів, що є логічним продовженням розвитку цієї структури муніципалітетів, яка розвиває їхню взаємну співпрацю. Інститут асоціації муніципалітетів був запроваджений в 2024 році, і на сьогоднішній день створено 24 асоціації, які об'єднують велику кількість мешканців та муніципалітетів [15]. Територіальна громада дозволяє об'єднувати можливості муніципалітетів для забезпечення складних питань, таких як захист даних в рамках норм ЄС (в тому числі стосовно господарських відносин на рівні органів місцевого самоврядування та інших суб'єктів), опіка або обробка проєктів чи адміністрування державних контрактів у рамках спільної співпраці (також відноситься до окремих сфер господарської діяльності). У майбутньому, завдяки вказаній зміні до закону, територіальна громада зможе навіть виконувати деякі завдання, які стосуються великих інфраструктурних проєктів національного рівня (під контролем органів місцевого самоврядування) [13].

На нинішньому етапі Чеська Республіка має найбільш фрагментовану систему місцевого самоврядування в Європейському Союзі в контексті інфраструктурного забезпечення населення, підприємств та організацій територіальних громад. Це довгострокова проблема, з якою держава намагається боротися вже багато років. Кожна громада має широкі повноваження згідно із законом, але через брак потужностей та фінансів вона часто не справляється з їх виконанням. Хоча на рівні законодавства і передбачено широкий спектр повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі тих, які стосуються господарської сфери), їх виконання здійснюється відповідно до організаційного, технічного, технологічного, кадрового та фінансового забезпечення. Однією із проблем у зазначеній сфері є відсутність можливості підтримки такого напрямку інфраструктурного забезпечення як створення мережі якісного оптоволоконного Інтернету. Вказане впливає не те, що на нинішньому етапі у Чехії найгірший у ЄС доступ до оптоволоконного Інтернету. Вказане негативно впливає на розвиток бізнес-середовища і, відповідно, обумовлює уповільнення господарської діяльності підприємств, недоотримання доходів та податків у місцеві бюджети.

Мери часто стикаються з нестачею чиновників та фінансів для управління основними послугами для своїх громадян та підприємств, здійснення управління муніципальною власністю тощо.

До ухвалення законодавчих змін до Закону про муніципалітети у Чехії муніципалітети намагалися заощадити кошти та оптимізувати адміністрування завдяки міжмуниципальній співпраці, наприклад, через Добровільні асоціації муніципалітетів або за підтримки Місцевих груп дій. Однак обидві моделі мають свої обмеження:

– Добровільні асоціації муніципалітетів зазвичай зосереджуються на окремих цільових проєктах (наприклад, експлуатація водопостачання, будівництво велосипедної доріжки тощо), багато з яких не працюють;

– Місцевих груп дій мають завдання активізувати громадянське суспільство, соціальних та економічних партнерів на місцевому рівні;

– співпраця в рамках зазначених моделей може не враховувати територіальний поділ або мінімальний ефективний розмір, тому її можна використовувати лише обмежено.

Амбіціями виправити ці недоліки стала спільнота муніципалітетів, яка діє з 2024 року та розширення якої було підтримано Міністерством внутрішніх справ відповідно до потреб муніципалітетів, і закріплено на законодавчому рівні. Відповідно до положень до Закону про муніципалітети Чехії, асоціація муніципалітетів дозволяє об'єднаним муніципалітетам використовувати спільних працівників для виконання державних обов'язків та самоврядування, наприклад, бухгалтерів, реєстраторів або працівників для

розгляду правопорушень чи державних контрактів (сфера господарських відносин). Це дозволяє муніципалітетам пропонувати кращі умови оплати праці або легше покривати дефіцит персоналу.

Висновки і перспективи подальших наукових досліджень. Узагальнюючи представлені результати дослідження відмічаємо, що на нинішньому етапі на рівні правових систем представлено низку напрямів збільшення повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у сфері господарських відносин. Вказані трансформації обумовлені потребою покращення діяльності зазначених суб'єктів в розрізі реалізації повноважень, реалізація яких сприяє підтримці розвитку територіальних громад у господарській сфері. Серед основних напрямів збільшення повноважень органів місцевого самоврядування (в тому числі міських рад) у сфері господарських відносин, передбачених законодавством України, можемо виділити: збільшення повноважень у площині фінансового забезпечення відновлення та підтримання інфраструктури територій в умовах воєнного часу; підтримка внутрішньо переміщених підприємств (релокованого бізнесу) в контексті їх розміщення в рамках територій, відновлення виробництва та збереження трудових ресурсів. На рівні законодавства Польщі найважливішим напрямом у зазначеній сфері, є: підвищення фінансового забезпечення місцевих бюджетів для покращення управління інфраструктурою територій (в тому числі у господарській сфері). В розрізі реформування законодавства Чехії передбачено, зокрема: повноваження міжмуніципальної співпраці щодо оптимізації реалізації завдань за основними сферами діяльності (в тому числі у господарській), яке може реалізуватись завдяки інституційним трансформаціям, пов'язаним із збільшенням повноважень асоціації муніципалітетів.

Проблема розширення та фінансового забезпечення реалізації повноважень міських рад у сфері господарських відносин є актуальною для правових систем України, Польщі та Чехії. Вказане обумовлено потребою реалізації нових та непрогнозованих завдань (у випадку України), які як закріплені, так і не встановлені напряму в положеннях законодавства.

Перспективи подальших наукових досліджень можуть бути сконцентровані в площині визначення проблем реалізації повноважень міських рад в контексті впливу зовнішніх та внутрішніх викликів.

Список використаних джерел

1. Бліщук К. Управління місцевими фінансами в умовах воєнного часу: проблеми та можливості для їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. (43). DOI: 10.32782/2524-0072/2022-43-67.
2. Гладченко Л., Славкова А. Оподаткування доходів фізичних осіб у забезпеченні фінансової спроможності територіальних громад. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 3(50). С. 27-36. DOI: 10.32782/2308-1988/2024-50-5.
3. Держбюджет–2026 підписано: основні положення для місцевого самоврядування. Асоціація міст України. 2025. URL: <https://auc.org.ua/novyna/derzhbyudzheth-2026-pidpysano-osnovni-polozhennya-dlya-miscevogo-samovryaduvannya> (дата звернення: 10.02.2026).
4. Довідка щодо виконання доходів загального фонду місцевих бюджетів за 2022 рік. Міністерство фінансів України. 2023. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82_%D0%B7%D0%B0_2022_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf (дата звернення: 10.02.2026).
5. Долженко І., Негода О. Особливості фінансування видатків місцевих бюджетів у період воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 79. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-79-137.
6. Про Державний бюджет України на 2022 рік: Закон України № 1928-IX від 02.12.2021 р. *Верховна Рада України*. 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20/ed20220225#Text> (дата звернення: 12.02.2026).
7. Про Державний бюджет України на 2026 рік: Закон України № 4695-IX від 03.12.2025 р. *Верховна Рада України*. 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text> (дата звернення: 12.02.2026).
8. Про затвердження Порядку виконання невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків збройної агресії Російської Федерації, пов'язаних із пошкодженням будівель та споруд: Постанова Кабінету міністрів України № 473 від 19.04.2022 р. *Верховна Рада України*. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2022-%D0%BF/ed20230915#Text> (дата звернення: 10.02.2026).
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України № 280/97-ВР від 27.05.1997 р. *Верховна Рада України*. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 13.02.2026).

10. Про оренду державного та комунального майна: Закон України № 157-IX від 03.10.2019 р. *Верховна Рада України*. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> (дата звернення: 12.02.2026).
11. Про особливості оренди державного та комунального майна у період воєнного стану: Постанова Кабінету міністрів України № 634 від 27.05.2022 р. *Верховна Рада України*. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2022-%D0%BF#n5> (дата звернення: 12.02.2026).
12. Horbaczewski R. Nowelizacja przepisów o dochodach JST zwiększy stabilność samorządów. *Prawo.pl*. 2024. URL: <https://www.prawo.pl/samorzad/nowa-ustawa-o-dochodach-jednostek-samorzadu-terytorialnego,529302.html> (дата звернення: 11.02.2026).
13. Kostyk-Siekierska K. Wpływ pandemii COVID-19 na sytuację finansową i funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie*. 2021. No. 51(3). S. 29–45. DOI: 10.25944/znmwse.2021.03.2945.
14. Malinowska-Misiąg E. Finanse jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w pierwszym roku pandemii. *Optimum Economic Studies*. 2022. S. 48-63. DOI: 10.15290/oes.2022.01.107.04.
15. Petreková P. Společensví obcí a novela zákona. *Deník veřejné správy*. 2025. URL: <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=7025302> (дата звернення: 14.02.2026).

References

1. Blishchuk, K. (2022). Upravlinnia mistsevymy finansamy v umovakh voiennoho chasu: problemy ta mozhlyvosti dlia yikh vyrishennia [Management of local finances in wartime conditions: problems and opportunities for their solution]. *Economika ta sypylstvo - Economy and Society*, (43). DOI: 10.32782/2524-0072/2022-43-67 [in Ukrainian].
2. Hladchenko, L., and Slavkova, A. (2024). Opodatkuvannia dokhodiv fizychnykh osib u zabezpechenni finansovoi spromozhnosti terytorialnykh hromad [Taxation of personal income in ensuring the financial capacity of territorial communities]. *Stalui rozvutok ekonomiku - Sustainable Development of Economy*, 3(50), 27-36. DOI: 10.32782/2308-1988/2024-50-5 [in Ukrainian].
3. Association of Ukrainian Cities (2025). *Derzhbiudzheth–2026 pidpysano: osnovni polozhennia dlia mistsevoho samovriaduvannia [The 2026 State Budget has been signed: basic provisions for local self-government]*. Retrieved from <https://auc.org.ua/novyna/derzhbyudzheth-2026-pidpysano-osnovni-polozhennya-dlya-mis-cevogo-samovryaduvannya> [in Ukrainian].
4. Ministry of Finance of Ukraine (2023). *Dovidka shchodo vykonannia dokhodiv zahalnoho fondu mistsevyykh biudzhethiv za 2022 rik [Certificate on the implementation of the general fund revenues of local budgets for 2022]*. Retrieved from https://mof.gov.ua/storage/files/%D0%94%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BA%D0%B0_%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0_%D0%BD%D0%B0_%D1%81%D0%B0%D0%B9%D1%82_%D0%B7%D0%B0_2022_%D1%80%D1%96%D0%BA.pdf [in Ukrainian].
5. Dolzhenko, I. and Nehoda, O. Osoblyvosti finansuvannia vydatkiv mistsevyykh biudzhethiv u period voiennoho stanu [Features of financing local budget expenditures during martial law]. *Economika ta sypylstvo - Economy and society*, 79. DOI: 10.32782/2524-0072/2025-79-137 [in Ukrainian].
6. Verkhovna Rada of Ukraine (2022). *Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2022 rik: Zakon Ukrainy № 1928-IX vid 02.12.2021 r. [On the State Budget of Ukraine for 2022: Law of Ukraine No. 1928-IX of December 2, 2021]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1928-20/ed20220225#Text> [in Ukrainian].
7. Verkhovna Rada of Ukraine (2025). *Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2026 rik: Zakon Ukrainy № 4695-IX vid 03.12.2025 r. [On the State Budget of Ukraine for 2026: Law of Ukraine No. 4695-IX of December 3, 2025]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text> [in Ukrainian].
8. Verkhovna Rada of Ukraine (2023). *Pro zatverdzhennia Poriadku vykonannia nevidkladnykh robot shchodo likvidatsii naslidkiv zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii, poviazanykh iz poskodzhenniam budivel ta sporud: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy № 473 vid 19.04.2022 r. [On approval of the Procedure for performing urgent work to eliminate the consequences of the armed aggression of the Russian Federation related to damage to buildings and structures: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 473 of April 19, 2022]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/473-2022-%D0%BF/ed20230915#Text> [in Ukrainian].
9. Verkhovna Rada of Ukraine (2026). *Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini: Zakon Ukrainy № 280/97-VR vid 27.05.1997 r. [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine No. 280/97-VR of May 27, 1997]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].

10. Verkhovna Rada of Ukraine (2026). *Pro orendu derzhavnoho ta komunalnoho maina: Zakon Ukrainy № 157-IX vid 03.10.2019 r. [On the lease of state and municipal property: Law of Ukraine No. 157-IX of October 3, 2019]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-20#Text> [in Ukrainian].
11. Verkhovna Rada of Ukraine (2026). *Pro osoblyvosti orendy derzhavnoho ta komunalnoho maina u period voiennoho stanu: Postanova Kabinetu ministriv Ukrainy № 634 vid 27.05.2022 r. [On the peculiarities of leasing state and municipal property during martial law: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 634 of 05/27/2022]*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/634-2022-%D0%BF#n5> [in Ukrainian].
12. Horbaczewski, R. (2024). Nowelizacja przepisów o dochodach JST zwiększy stabilność samorządów. *Prawo.pl*. Retrieved from <https://www.prawo.pl/samorzad/nowa-ustawa-o-dochodach-jednostek-samorzadu-terytorialnego,529302.html> [in Polish].
13. Kostyk-Siekierska, K. (2021). Wpływ pandemii COVID-19 na sytuację finansową i funkcjonowanie jednostek samorządu terytorialnego. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie, 51(3)*, 29–45. DOI: 10.25944/znmwse.2021.03.2945 [in Polish].
14. Malinowska-Misiąg, E. (2022). Finanse jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w pierwszym roku pandemii. *Optimum Economic Studies*, 48-63. DOI: 10.15290/oes.2022.01.107.04. [in Polish].
15. Petreková, P. (2025). Společenství obcí a novela zákona. *Deník veřejné správy*. Retrieved from <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=7025302> [in Czech].

Стаття надійшла 23.02.2026

Стаття прийнята до друку 20.03.2026

Стаття опублікована 30.04.2026.